

STORTINGET

Innst. 439 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 122 L (2024–2025)

**Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om
Endringer i krisesenterlova (tydeleggjering av det
kommunale ansvaret og grunnlag for behandling
av personopplysningar m.m.)**

Til Stortinget

Sammendrag

Barne- og familiedepartementet legg i proposisjonen fram forslag til endringer i lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova). Føremålet er å leggje til rette for eit krisesentertilbud der kvinner, menn og barn utsette for vald i nære relasjonar får eit heilskapleg tilbod som er tilpassa behova og livssituasjonen deira.

Kommunane står fritt til å velje korleis tilbodet skal organiserast, og dei fleste krisesentera er eigde eller drifta av fleire kommunar i samarbeid.

Departementet føreslår at det blir tydeleggjort i lova at kommunen har plikt til å sørge for likeverdige alternative krisesentertilbud for brukarar som ikkje kan nytte det vanlege butilbodet ved krisesenteret. For å gi eit betre krisesentertilbud til samiske kvinner, menn og barn føreslår departementet å lovfeste at dei særskilde rettane til den samiske befolkninga skal varetakast i krisesentertilbodet. Departementet føreslår vidare at det i lova blir tydeleggjort at oppfølginga i reetableringsfasen skal skje i samarbeid med andre delar av tenesteapparatet. I tillegg føreslår departementet ei ny føresegn om tilgangen til å behandle personopplysningar i krisesentertilbodet, og at det der blir gitt ein heimel til å fastsetje

forskrift med utdjupande føresegnar om behandlinga av personopplysningar. Vidare føreslår departementet ei ny føresegn om oppslag mot Folkeregisteret og tilgang til teiepliktige opplysningar. Forslaga til endringar av krisesenterlova går fram av punkt 9 til 12 i proposisjonen.

Punkt 5 til 8 i proposisjonen er ein meldingsdel som skildrar einskilte tiltak for å støtte opp under kommunane si faglege og organisatoriske utvikling av krisesentertilbodet. Vald i nære relasjonar er eit stort samfunnsproblem med betydelege kostnader for dei som er utsette, og for samfunnet. Krisesentertilbodet er eit av dei viktigaste vernetilboda for dei som er utsette for vald i nære relasjonar. Det er viktig å leggje til rette for ei god utvikling av krisesentertilbodet framover, noko som krev at kommunane har eit aktivt eigarskap til den faglege utviklinga og styrkinga av krisesentertilbodet. Meldingsdelen drøftar krisesentertilbodet som ei sentral førebyggjande kommunal teneste og understrekar behovet for god leing og styring frå kommunen si side, gjennomføring av internkontroll og oppfølging gjennom tilsyn. Utfordringar med den geografiske tilgjengelegheita til krisesentertilbodet blir òg drøfta. Det blir peikt på at det er behov for fleksible løysingar i kommunane for å sikre at tilbodet er tilgjengeleg for målgruppa i heile landet.

Komiteens behandling

Komiteen avholdt en muntlig høring om saken 12. mai 2025 hvor 13 instanser deltok. Komiteen har også mottatt 9 skriftlige innspill i saken.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Mona Nilsen og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Turid Kristensen og fung. leder Tage Pettersen, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen og Per Olav Tyldum, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Kathy Lie, og fra Venstre, Naomi Ichihara Røkkum, merker seg at Prop. 122 L (2024–2025) Endringer i krisesenterlova (tydeleggjering av det kommunale ansvaret og grunnlag for behandling av personopplysningar m.m.) består av en meldingsdel som beskriver tiltak for å støtte opp under kommunenes faglige og organisatoriske utvikling av krisesentertilbudet, og en lovdel hvor det foreslås enkelte endringer i krisesenterlova.

Komiteen viser til at krisesentrene har hatt en utvikling fra sitt utspring i kvinnebevegelsen på 1970-tallet, med private lavterskeltilbud basert på kvinnefelleskap og frivillighet til å bli en lovpålagt kommunal tjeneste hvor alle kommuner plikter å sørge for et krisesentertilbud til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold i nære relasjoner. Nåværende krisesenterlov fra 2009 begynte å gjelde fra 1. januar 2010. Selv om tilbudet mange steder fungerer godt i dag, er det avdekket utfordringer og mangler som gjør at det er behov for å forsterke innsatsen og å tydeliggjøre kommunenes ansvar for særlig utsatte grupper.

Komiteen viser til at det er fremmet flere forslag og er fattet flere vedtak som gjelder krisesentertilbudet. Vedtak nr. 1124 ble fattet 3. juni 2021, hvor Stortinget ba regjeringen sikre at også personer i aktiv rus har tilgang til et krisesentertilbud med ansatte som har tverrfaglig kompetanse på rus og vold. Videre vises det til Dokument 8:168 S (2022–2023) Representantforslag om krisesentertilbud for kvinner i aktiv rus, jf. Innst. 474 S (2022–2023) og vedtak nr. 782 av 7. juni 2023, der et enstemmig Storting vedtok å be regjeringen fremme forslag om endringer i krisesenterlova der kommunenes ansvar for krisesentertilbudet til utsatte grupper tydeliggjøres. Komiteen viser også til vedtak nr. 783 i samme sak, der det ble vedtatt at arbeid med oppdatering av veilederen til krisesenterlova skal igangsettes straks krisesenterlova er vedtatt.

Komiteen viser også til vedtak nr. 592 fattet i mai 2022 om at regjeringen skal se til at krisesentertilbudet til den samiske urbefolkningen bedres, og til vedtak nr. 615 fattet 7. mai 2024 i forbindelse med opptrapplingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner, hvor det ble vedtatt at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024 skulle utrede og fremme forslag til tilstrekkelige lovhemler

som sikrer at kostnader knyttet til reiser til og fra krisesenter blir dekket.

Komiteen er tilfreds med at det nå endelig er fremmet et lovforslag og en meldingsdel som adresserer disse utfordringene.

Komiteen har merket seg uttalelsene både fra skriftlige høringsinnspill og fra den muntlige høringen. Her var det flere problemstillinger som ble løftet, og som komiteen vil se nærmere på.

Komiteen viser til at finansieringen av krisesentrene tidligere har vært 80 pst. statlig og 20 pst. kommunal. Fra 2011 ble dette endret slik at finansieringen ble lagt inn i kommuneramma og ikke øremerket. Ulike statistikker og utredninger har vist at dette har ført til ulik finansiering og større forskjeller på krisesentertilbudet i ulike deler av landet. Flere høringsinstanser påpekte at flere krisesentre i små distriktskommuner var særlig utsatt med tanke på lave tilskudd og få ansatte. Flere av dem tok til orde for en sterkere statlig finansiering.

Komiteen viser til at forslagene og vedtakene om krisesentre de siste årene reflekterer at undersøkelser har vist at tilbudet til den samiske befolkningen ikke er godt nok, at det mange steder er utfordrende avstander til nærmeste krisesenter som gjør det vanskelig for en del å oppsøke et krisesenter når de har behov for hjelp, at reisekostnader er en hindring, at mange krisesentre ikke er universelt utformet, og at under halvparten av krisesentrene sier at de uten forbehold vil kunne ta imot voldsutsatte i aktiv rus.

Komiteen har merket seg at et viktig tema blant høringsinnspillene handler om krisesenterlova § 2 femte ledd, som sier at «[b]utilbudet til kvinner og butilbudet til menn skal vere fysisk skilde». Det har fremkommet viktige argumenter for både å beholde adskilte botilbud og for å åpne for integrerte tilbud hvor kvinner og menn bor sammen. Mange høringsinstanser mente at adskilte botilbud ga et dårligere tilbud til menn og barn som kommer til krisesentre med menn, og at det skaper ekstra utfordringer for tilbudet til skeive, transpersoner og ikke-binære. Mange høringsinstanser mente adskilte botilbud må beholdes for å skjerme kvinner som er utsatt for vold fra retraumatisering, angst og uro ved å måtte bo sammen med menn, og at felles botilbud ville kunne skape store utfordringer for en del minoritetskvinner fra religioner hvor det å bo med andre menn enn ektefelle og egne barn er tabu.

Komiteen merker seg at i høringsbrevet departementet sendte ut 14. juni 2024, ble høringsinstansene bedt om å komme med innspill til en rekke omfattende problemstillinger:

- felles krisesentertilbud for kvinner og menn,
- samvær for barn når forelder er på krisesenter,
- løsninger for voldsutsatte med kjæledyr,
- tilrettelegging for at barn kan gå i barnehage,
- krav til kompetanse,

- krav til tilpassing,
- egenandeler i krisesentertilbudet,
- hjemmel til å gi forskrift om fysisk utforming av lokale.

Ingen av disse problemstillingene blir løst eller fulgt opp i proposisjonen. Det begrunnes enten med behov for ytterligere utredning eller med delte meninger blant høringsinstansene.

Komiteen viser også til at det i proposisjonen foreslås en egen lovbestemmelse om tilgangen til å behandle personopplysninger. Bakgrunnen for dette er at krisesentrene i dag ikke har en egen hjemmel for dette, men at de fleste behandler personopplysninger på bakgrunn av samtykke fra brukeren. Flertallet av høringsinstansene støtter forslaget om en slik bestemmelse.

Barneperspektivet og barns individuelle rettigheter

Komiteen viser til proposisjonens kap. 3.1.3 Nærmere om barn sine rettar. Grunnloven § 104 omfatter menneskerettigheter som gjelder spesielt for barn, og gjennom bestemmelsen er flere av de mest grunnleggende, internasjonale barnerettslige prinsippene grunnlovfestet. Første ledd slår fast at barn har krav på respekt for menneskeverdet sitt, og at barn har rett til å bli hørt. Prinsippet om at det som er best for barnet, skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som berører barn, følger av andre ledd, og integritetsvernet til barn og retten til utvikling følger av tredje ledd. Retten til utdanning, som også er en sentral menneskerett for barn, følger av Grunnloven § 109.

Komiteen viser videre til at barn på krisesenter skal regnes som en egen brukergruppe, jf. omtalen i proposisjonen. Etter krisesenterlova § 3 andre ledd har kommunen plikt til å sørge for å ta vare på barn på en god måte som er tilpasset deres særskilte behov, og slik at de får sine rettigheter etter annet regelverk oppfylt. Kommunen har ansvar for samordning av tjenester, jf. krisesenterlova § 4. Det innebærer at kommunen skal sørge for at de som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner, får en helhetlig oppfølging gjennom samordning av tiltak mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet. Bestemmelsen fikk ny utforming i august 2022, som tydeliggjør kommunens plikt til å samordne tjenestetilbudet og sørge for at krisesentertilbudet samarbeider med andre deler av tjenesteapparatet, slik at alle tjenestene kan ivareta sine oppgaver.

Komiteen mener at barneperspektivet og barns individuelle rettigheter må tydeliggjøres ytterligere i krisesenterlova. Komiteen mener at det i krisesenterlova må komme enda tydeligere fram at beslutninger som angår barn på krisesenter, skal ta utgangspunkt i

barnets beste, og at barna selv må få mulighet til å uttrykke seg i saker som angår dem, i tråd med barnekonvensjonen.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at beslutninger som angår barn på krisesenter, skal ta utgangspunkt i barnets beste, og at barna selv må få mulighet til å uttrykke seg i saker som angår dem.»

Gratis og trygg transport for barn på krisesenter

Komiteen viser til barnekonvensjonens artikkel 31, som slår fast at alle barn har rett til fritid, hvile og lek. Mange barn på krisesenter får ikke oppfylt disse rettighetene, og det er store variasjoner i tilbudet på de ulike krisesentrene. Komiteen mener at siden barnets beste er et avgjørende prinsipp også i krisesenterlova, forplikter dette til å legge mer til rette for barns rett til fritid, hvile og lek. Mange barn opplever avbrudd i barnehage eller skolegang under oppholdet på krisesenteret. Avstand og manglende transport oppgis i stor grad som årsak til fravær hos barnehagebarn. Komiteen mener at alle barn på krisesenter må få rett til gratis og trygg transport til tilbud som fritidsaktiviteter, skolefritidsordning og barnehage, og ber om at dette tydeliggjøres i loven og veileder til loven.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede løsninger for at alle barn på krisesenter får rett til gratis og trygg transport til tilbud som fritidsaktiviteter, skolefritidsordning og barnehage.»

Samvær for barn som bor på krisesenter

Komiteen mener at barn som oppholder seg på krisesenter, må ha et særlig sterkt vern mot samvær med en forelder som har utsatt den andre forelderen for vold. Komiteen mener det må fremgå eksplisitt av lovverket at det som hovedregel ikke skal gjennomføres samvær i slike tilfeller.

Komiteen understreker at barnets trygghet og rett til beskyttelse må veie tyngst, og at barnets stemme må tillegges avgjørende vekt. Barn må ha rett til å nekte samvær dersom de opplever det som utrygt eller belastende, og det må lovfestes at barn selv skal kunne stanse samvær i slike situasjoner.

Komiteen viser til merknader og forslag i innstillingen om Prop. 117 L (2024–2025) Lov om barn og foreldre (barnelova).

Hensynet til voldsutsatte med kjæledyr

Komiteen viser til at mange voldsutsatte, særlig barn, kan vegre seg for å søke hjelp dersom det innebæ-

rer å måtte forlate kjæledyret sitt. Komiteen viser til at høringsrunden avdekket bred støtte for å finne løsninger som ivaretar både mennesker og dyr i slike situasjoner. Det kom tydelig fram at det er behov for tiltak som gjør det mulig for voldsutsatte å ta med seg kjæledyr i en krisesituasjon eller få trygg og midlertidig plassering for dyret.

Komiteen mener det er uheldig at problemstillingen ikke følges opp i proposisjonen, og understreker at det haster med å finne praktiske løsninger. Alle krisesentre bør enten ha egne tilbud for medbrakte kjæledyr eller ha avtaler med lokale aktører som kan tilby et trygt og verdig opphold for dyrene. Dette er avgjørende for at voldsutsatte faktisk skal kunne ta imot hjelp når de trenger det.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en veiledning til krisesentrene om at de skal legge til rette for egne tilbud for voldsutsatte med kjæledyr, eller at de skal inngå avtaler for lokale aktører som kan tilby et trygt og tilgjengelig tilbud for dyrene.»

Krav til kompetanse

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at krisesenterlova allerede gir hjemmel til å fastsette forskrift om krav til kompetanse for ansatte ved krisesentrene. Flertallet merker seg at høringsinstansene er delte i synet på behovet for en slik forskrift, men at flere peker på at mangel på kvalifisert personell er en gjennomgående utfordring.

Flertallet mener at kompetanse blant ansatte er avgjørende for å sikre et trygt, faglig forsvarlig og likeverdig tilbud til voldsutsatte. Det er derfor nødvendig at regjeringen utreder hvordan det kan stilles tydelige og realistiske krav til kompetanse, og hvordan dette kan følges opp i praksis – enten gjennom forskrift eller andre virkemidler.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for krav til kompetanse for ansatte ved krisesentre og vurdere hvordan slike krav best kan reguleres og følges opp.»

Egenandeler i krisesentertilbudet

Komiteen viser til at det etter gjeldende regelverk er adgang til å kreve egenandel for utgifter til mat ved opphold på krisesenter, forutsatt at det skjer til kostpris. Komiteen understreker at krisesentertilbudet skal være lavterskel og tilgjengelig for alle som trenger det, uavhengig av økonomisk situasjon.

Komiteen viser til at krisesenteret etter § 2 i krisesenterlova skal være et gratis, trygt og midlertidig botilbud for personer utsatt for vold eller trusler i nære relasjoner.

Komiteen mener derfor at krisesentrene må utvise skjønn i praktiseringen av egenbetaling og sikre at dette aldri blir en terskel for å oppsøke hjelp eller for å kunne bli værende på krisesenteret. Det må være tydelig at økonomi ikke skal være et hinder for trygghet og beskyttelse.

Krav til tilpasning

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet, viser til at krisesenterlova § 3 stiller krav om individuell tilpasning «så langt råd er». Flertallet mener at denne formuleringen i praksis kan bidra til at enkelte grupper ikke får et reelt tilrettelagt tilbud, særlig personer med funksjonsnedsettelse, personer i aktiv rus eller andre med særskilte behov.

Flertallet mener at det må stilles tydeligere krav til universell utforming og tilrettelegging ved krisesentre, slik at alle voldsutsatte får et likeverdig og tilgjengelig tilbud. I tillegg må det sikres at krisesentrene har mulighet til å skjerme beboere som er særlig utsatt, som for eksempel personer i aktiv rus. Et trygt og tilpasset botilbud er en forutsetning for at alle skal kunne søke hjelp og få nødvendig beskyttelse.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre universell utforming og bedre tilrettelegging ved krisesentre og skjerming av særlig utsatte beboere samt utrede kommunenes handlingsrom vedrørende disse kravene.»

Reisekostnader

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at det i opptrapplingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner ble vedtatt at reisekostnader til krisesenter skal dekkes. Disse medlemmer mener det er avgjørende at dette følges opp i praksis, slik at økonomi og geografisk avstand ikke utgjør en barriere for å få tilgang til nødvendig beskyttelse og hjelp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser til tidligere anmodningsvedtak om å dekke reisekostnader og avventer oppfølging av dette fra departementet på egnet vis.

Integrert krisesenter

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialis-

tisk Venstreparti, mener at det vil være positivt å sette i gang flere forsøksprosjekter ved ulike kriesentre for å få mer kunnskap om ulike løsninger som kan sikre et likeverdig kriesentertilbud til ulike brukergrupper. Prøveprosjektene bør baseres på ulike modeller for å få mest mulig kunnskap om hvordan kriesentrene best kan tilrettelegges for de ulike gruppene. Slike forsøk kan både omfatte integrerte kriesentre og samlokaliserte kriesentre. Dette flertallet understreker viktigheten av god evaluering av disse forsøkene og at evalueringen også må ha et tydelig barneperspektiv.

Komiteen viser til lov om forsøk i offentlig forvaltning (forsøksloven), som gir anledning til å gjøre forsøk med alternative driftsformer for å utvikle tjenester. Forsøksloven legger opp til at et forsøk kan gis godkjenning for en periode på totalt seks år. Dersom det er planlagt eller besluttet å gjennomføre reformer i samsvar med forsøket, kan forsøksperioden forlenges fram til reformen trer i kraft.

Det andre flertallet, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det forutsettes at bygningene, de fysiske lokalene og det materielle innholdet ved kriesentrene som deltar i forsøksprosjektene, er hensiktsmessig tilpasset formålet med forsøkene. Dette innebærer at fasilitetene må kunne møte de spesifikke behovene til de ulike brukergruppene som inngår i prosjektene, og legge til rette for trygghet, tilgjengelighet og funksjonalitet i tråd med forsøkernes innretning.

Dette flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke kunnskapsgrunnlaget om felles botilbud på kriesenter ved å legge til rette for at de kommunene som ønsker det, kan gjennomføre forsøk med integrert kriesenter etter bestemmelsene i forsøksloven, og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at allerede igangsatte forsøksprosjekter med ulike kriesentermodeller får fortsette.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det er et steg i riktig retning at medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er positive til at flere kriesentre kan sette i gang forsøk med integrert kriesenter, og at allerede igangsatte forsøksprosjekter får fortsette. Disse medlemmer mener likevel at det er beklagelig at disse partiene velger ikke å benytte anledningen i denne revideringen av kriesenterlova til å sørge for at kvinner og menn nå kan få et mer likeverdig kriesentertilbud gjennom å fjerne kravet om kjønns-

delte kriesentre. Det er beklagelig at det ikke gis adgang til at de kriesentrene som mener at de vil kunne gi et bedre tilbud også til menn og deres barn, kan få anledning til det. Som nevnt i en senere merknad i denne innstillingen opplyser et klart flertall av kriesentrene at de ikke kan tilby kvinner og menn et likeverdig botilbud, og at en av årsakene til dette er at det i eksisterende kriesenterlov er et krav om fysisk adskilte botilbud. En veldig uheldig konsekvens av dette er at barn som kommer til kriesenteret med sin far, heller ikke får et like godt tilbud som barn som kommer til kriesenteret med sin mor.

Disse medlemmer vil peke på at medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti står sammen med Høyre i en annen merknad i denne innstillingen, hvor det påpekes at mange barn på kriesentre ikke får oppfylt sine rettigheter til fritid, hvile og lek i tråd med barnekonvensjonens artikkel 31. Dette rammer ikke minst barn som er på kriesenter med sin far, og hvor et kjønnsdelt kriesenter forhindrer disse barna fra å kunne leke med andre barn på kriesenteret. Og noen opplever også at stedet de oppholder seg på, ikke er lagt til rette for lek og en god fritid på samme måte som for barn som er på kriesenteret med sin mor. Disse medlemmer mener at å opprettholde kravet om kjønnsdelte kriesentre er med på å videreføre en praksis hvor barn som er på kriesenter med sin far, ikke får oppfylt rettighetene i barnekonvensjonens artikkel 31. Det vil også videreføre en praksis som gjør det vanskeligere for kommunene å oppfylle kravet i kriesenterlova § 3 andre ledd om å sørge for å ta vare på barn på en god måte som er tilpasset deres særskilte behov, og å sørge for at barn får oppfylt de rettighetene de har etter annet lovverk.

Disse medlemmer vil vise til at kravene i kriesenterlova om at kommunene skal sørge for god kvalitet i tilbudet og tilrettelegging som sørger for at brukernes individuelle behov blir møtt, fortsatt vil gjelde. Å fjerne kravet om fysisk adskilte botilbud ville ha bidratt til at kommunene i enda større grad ville ha kunnet oppfylle disse kravene. Disse medlemmer mener at erfaringene fra forsøksprosjektet til Romerike Kriesenter, og også fra de andre nordiske landene som ikke har krav om kjønnsdelte kriesentre, er så gode at flere kriesentre burde ha fått anledning til å legge om til et integrert kriesentertilbud dersom de mener at dette ville ha styrket tilbudet til sine brukere.

Disse medlemmer viser til at kriesentertilbudet er et av de viktigste vernetilbudene for de som er utsatt for vold i nære relasjoner. Selv om tilbudet mange steder fungerer godt i dag, er det avdekket utfordringer og mangler som gjør at det er behov for å forsterke innsatsen på noen områder. Ett av disse områdene er tilbud til menn og deres barn som kommer til kriesentre, og til familier som kommer til kriesentre med eldre barn

hvor for eksempel gutter over 18 år ikke får bo sammen med resten av familien.

Disse medlemmer vil peke på at en rekke undersøkelser de siste årene har avdekket at tilbudet til disse gruppene ikke er godt nok. I Menon Economics' undersøkelse fra 2024 om kostnader ved tilpassing av krisesenterbygg fremkommer det at to tredjedeler av sentrene mener at de ikke kan tilby likeverdige botilbud til menn, noe som også får konsekvenser for barn som kommer til krisesentrene sammen med menn. En av årsakene til dette er at dagens krisesenterlov krever at botilbudet til kvinner og botilbudet til menn skal være fysisk adskilt. Dette kravet innebærer ifølge høringsnotatet fra regjeringen som ble sendt ut i september 2024, at kvinner og menn ikke skal bo sammen eller ha felles oppholdsrom sammen. I veilederen til krisesenterlova opplyses det om det samme. Det er altså sann at menn og deres barn ikke bare må bo adskilt fra andre på krisesenteret, men de kan heller ikke delta på felles arrangementer, barn kan ikke få leke med andre barn, og de ansatte er ikke alltid like tilgjengelige. Disse medlemmer mener at dette ikke er godt nok. Krisesenterlova er ikke blitt revidert siden 2010, og det er på tide å legge til rette for at kvinner og menn får et like godt tilbud, og at barn får likeverdig tilgang til krisesentre, uavhengig av foreldrenes kjønn. Som Barneombudet skriver i sitt høringsinnspill til komiteen: «Barn har ikke tid til å vente, de har krav på å få ivaretatt sitt behov for en best mulig oppvekst her og nå». Disse medlemmer er enige med Barneombudet i at barn ikke skal oppleve å få et dårligere tilbud fordi de kommer til krisesenteret med sin far.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, vil peke på at Romerike Krisesenter, som eneste krisesenter, har fått tillatelse til å prøve ut en krisesentertjeneste som ikke er kjønnsdelt. Forsøksprosjektet startet i 2022 og pågår fremdeles. Evalueringen av prosjektet viser at både kvinner, menn og barn opplever å få god hjelp og støtte under oppholdet, og de har følt seg trygge. Situasjonen for barn som kommer til krisesenteret med far er betydelig bedret, og menn har fått et mer likeverdig tilbud. Erfaringene har vært gode.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil videre vise til at Samfunnsbedriftene i sitt høringsinnspill til komiteen informerer om at 22 av 40 krisesentre, som har svart på en undersøkelse fra Nordlandsforskning, ønsker å fjerne lovkravet om kjønnsdelt tjeneste. Blant disse 22 krisesentrene er det både små, mellomstore og store krisesentre, spredt fra Finnmark i nord til Agder i sør. Ved å fjerne lovkravet er det ikke slik at alle krisesentre vil bli pålagt å tilby et integrert krisesenter. Der det ikke er lagt

til rette for det, vil man kunne fortsette med en kjønnsdelt tjeneste. Men der det er lagt til rette for det, eller det er mulig å legge til rette for det, vil man kunne velge en integrert løsning. Dette gir kommunene mulighet til å tilby et mer fleksibelt og tilpasset krisesentertilbud som samsvarer med egne kommunale behov.

Disse medlemmer mener at det derfor nå er på tide å fjerne kravet om et kjønnsdelt krisesentertilbud.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I krisesenterlova gjøres følgende endring:

Nåværende § 2 femte ledd oppheves. Sjetten ledd blir femte ledd.»

Disse medlemmer har registrert at regjeringen mener at det foreligger for lite kunnskap om konsekvensene av et integrert krisesentertilbud. Disse medlemmer er uenig i denne konklusjonen. Disse medlemmer mener likevel at dersom det ikke er et flertall for å fjerne kravet om kjønnsdelt krisesentertilbud, må det iverksettes tiltak for å innhente mer kunnskap om dette.

Disse medlemmer støtter derfor sekundært forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti foran under dette punktet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at behovet for å lovfeste et krav om likeverdige alternative tilbud i krisesenterlova § 3 er oppstått fordi et krisesentertilbud per i dag ikke er tilgjengelig for alle som har et reelt behov for det, og innebærer en implisitt resignasjon med hensyn til å nå et slikt mål. Disse medlemmer viser i den forbindelse til høringsinnspill fra Likestillings- og diskrimineringsombudet, som skriver følgende om dette:

«Vi er fortsatt kritiske til forslaget om å lovfeste et krav til likeverdige, alternative botilbud, som etter forslaget kan være botilbud andre steder i kommunen enn på krisesenteret. Vi er bekymret for at forslaget kan bli en «sparepost» for kommunene, ved at eksempelvis rusavhengige henvises til andre midlertidige botilbud som rusinstitusjoner, uten spesialkompetanse på vold eller tilrettelegging for særskilte behov voldsutsatte kan ha, framfor at krisesentertilbudet styrkes slik at de faktisk har mulighet til å ivareta alle brukergrupper. Dette er alvorlig fordi det er på krisesenteret spisskompetansen på vold finnes, her finnes det tilpassede aktiviteter og tilbud for voldsutsatte, og det er krisesenteret som skal hjelpe til i reetableringsfasen. Plasseres brukere et annet sted i kommunen, er det etter vår oppfatning stor fare for at de ikke får et likeverdig tilbud.»

Dertil kommer det at det mangler kunnskap om og forskning på partnervold ut over forskning på partnervold i heterofile forhold. Disse medlemmer viser til at Esra Ummak, førsteamanuensis ved VID vitenskapslige høyskole, tar opp denne problemstillingen i artik-

kelen «Skeivt blikk på partnervold», publisert i Khrono 11. juni 2022. Her står det:

«I Norge har vi prioritert forskning på partnervold hos personer i heterofile forhold. Retter man blikket mot skeive relasjoner, har vi veldig begrenset kunnskap om hva som foregår bak lukkede dører. Dette kan føre til at skeive ikke får den hjelpen de trenger.

Årsaken til det manglende fokuset kan delvis henge sammen med heteronormative antagelser om hvordan partnervold ser ut. Med dette mener vi at de fleste ser for seg partnervold som et fenomen som oppstår mellom menn og kvinner, i heteroseksuelle forhold. Her er det vanlig å tenke seg at mannen er den aktive utøveren av vold, og kvinnen er en passiv mottaker.

[...]

I forskning utenfor Norge finner man like stort omfang av partnervold i heteroseksuelle forhold som i LHBT+-forhold. Annen forskning viser til at partnervold mellom LHBT+-personer er betydelig høyere enn mellom heterofile personer.

Dessverre har vi så langt ingen undersøkelser som ser på norske forhold. Mangel på forskning og synlighet er et betydelig hinder for å få på plass oppsøkende arbeid, og andre tiltak mot dette problemet.»

Disse medlemmer viser til at VID vitenskapelige høyskole har undersøkt omfanget av psykologisk, seksuell og fysisk vold hos LHBT+-personer i Norge. Resultatene viser at tallet på overgrep og offer for psykologisk, fysisk og seksuell vold er overraskende stort. Omfanget ligger på et lignende nivå som i heterofile forhold i Norge og andre nordiske land. Videre rapporterer homofile om betydelig høyere utøvelse og utsatthet for partnervold enn lesbiske og bifile. Disse medlemmer viser til at VID også har igangsatt forskning på partnervold mot transpersoner og ikke-binære.

Disse medlemmer viser til den danske undersøkelsen «Partnervold i LGBT+-forhold. Oplevelser af partnervold og erfaringer med støttetilbud» fra mai 2022, som bygger på intervjuer med mennesker som har vært utsatt for forskjellige typer av partnervold og har gjort seg erfaringer med å søke hjelp og støtte for å håndtere volden og forlate partneren. Undersøkelsen viser at skeive kan oppleve særlige utfordringer når de vil forlate et voldelig parforhold og er usikre på om de kan få den rette hjelpen i etablerte tilbud.

Disse medlemmer viser til at en del av respondentene i undersøkelsene har oppsøkt ambulante tilbud, som rådgivningstilbud, åpen telefonrådgivning eller gruppeforløp for partnervoldsutsatte i forbindelse med den partnervolden de har vært utsatt for.

En av respondentene kommer med følgende problembeskrivelse:

«Lige nu går jeg i en mandegruppe. Problemet med det er, at der er mange LGBT-personer, der hverken er mand eller kvinde. [...] Jeg har været udsat for traumer, som teenagedrenge ikke bliver udsat for, men som teenagepiger bliver udsat for. Det er svært at snakke om med cismænd.»

I undersøkelsen problematiseres det at det i slike rammer kan være vanskelig å dele de opplevelser og erfaringer som man har som skeiv, hvis de skiller seg fra de opplevelsene og erfaringene som de øvrige deltakerne har.

Videre peker undersøkelsen på den sentrale barrieren at det er et ytterst begrenset antall av tilbud på dette området spesifikt innrettet mot skeive. En av respondentene uttaler seg slik om utfordringer dette kan innebære:

«Jeg ringede på et tidspunkt til [rådgivningstilbud for voldsofre], der har de én, der er lidt ekspert på seksualiseret vold. Jeg fik at vide, at der findes et forløb, man kunne komme til, som handlede om, at volden rykker ind i sengen. Der kunne jeg godt mærke, at jeg ikke ville være tilpas i det setup som den eneste homoseksuelle. Jeg havde ikke havde lyst til at sidde med 10 kvinder, som alle har oplevet seksualiseret vold fra en mand, og så sad jeg som den eneste, hvor det var en kvinde.»

Disse medlemmer viser videre til at den danske befolkningsundersøkelsen «Prosjekt SEXUS», som finner en vesentlig forhøyet risiko for å bli utsatt for partnervold blant skeive. Videre viser disse medlemmer til NOVA-rapport 5/2013, «Lesbiske, homofile, bifile og transpersoners utsatthet for vold i nære relasjoner», som er en oppsummering av funn fra ulike internasjonale studier om partnervold. Rapporten viser gjennomgående at skeive oftere utsettes for vold i nære relasjoner enn heterofile.

Dette understreker etter disse medlemmers syn behovet for en langt bedre forståelse av de særlige utfordringene skeive partnervoldsrammede møtes med, samt tilleggsutfordringer transpersoner og ikke-binære kan oppleve.

Disse medlemmer viser til at partnervold hos skeive ikke er annerledes enn i andre forhold. Derfor er det etter disse medlemmers syn svært bekymringsfullt at kulturelle stereotyper om kjønn og vold, støttetilbud som ofte har hovedfokus på voldsrammede kvinner i heteroseksuelle forhold, samt manglende kunnskap om skeive hos fagpersoner, viser seg som vesentlige utfordringer i skeives kontakt med tilgjengelige støttetilbud. Dette kan i verste fall resultere i at den hjelpen de får, risikerer å forverre den sårbarheten som voldsutsatte personer opplever.

Disse medlemmer viser videre til at suboptimale alternativer til krisesentertilbud, både for heterofile menn, for skeive og andre marginaliserte grupper, også går ut over deres barn, noe som igjen fører til at man bryter med prinsippet om at barn skal ha likeverdige tjenester. Disse medlemmer viser til at i tilfeller der et barn blir tilbudt dårligere tjenester enn andre barn, må dette grunngis. I tillegg må vilkårene for å ikke bryte forbudet mot diskriminering være at forskjellsbehandlingen er nødvendig, forholdsmessig og har et legi-

timt mål. Disse medlemmer er enig med Barneombudet i at hva vurderingen av behovet for en kjønnsnøytral krisesenterlov angår, er ikke hensynet til barnet tilstrekkelig vurdert opp mot behovet for mer kunnskap i den foreliggende proposisjonen.

For det tilfellet at forslaget om å oppheve § 2 femte ledd ikke får flertall, fremmer komiteens medlem fra Venstre følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av konsekvensene av en kjønnsnøytral krisesenterlov, hvor hensynet til barnets beste inngår i vurderingen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

I krisesenterlova gjøres følgende endring:
Nåværende § 2 femte ledd oppheves. Sjetten ledd blir femte ledd.

Forslag fra Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av konsekvensene av en kjønnsnøytral krisesenterlov, hvor hensynet til barnets beste inngår i vurderingen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A og B romertall I–III fremmes av en samlet komité.

Romertall IV fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Romertall V og VI fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti med subsidiær støtte fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Romertall VII fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om endringer i krisesenterlova (tydeleggjering av det kommunale ansvaret og grunnlag for behandling av personopplysninger m.m.)

I

I lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesentertilbud blir det gjort følgende endringer:

§ 2 andre og tredje ledd skal lyde:

Tilbudet skal omfatte følgende:

- eit krisesenter eller eit tilsvarande gratis, heilårs, heildøgns, trygt og mellombels *butilbod*
- eit gratis *dagtilbod*
- eit heilårs og heildøgns tilbod der personar nemnde i første ledd kan få råd og rettleiing per *telefon*
- oppfølging i reetableringsfasen i *samarbeid med andre delar av tenesteapparatet*, jf. § 4.

Tilbudet skal gi brukarane støtte, rettleiing og hjelp til å ta kontakt med andre delar av tenesteapparatet.

Noverande § 2 tredje til sjetten ledd blir fjerde til nytt sjuande ledd.

§ 3 første og andre ledd skal lyde:

Kommunen skal sørge for at tilbudet så langt råd er blir lagt til rette slik at det kjem dei individuelle behova til brukarane i møte. *Er tilrettelegging ikkje mogleg, skal kommunen sørge for likeverdige alternative krisesentertilbud for brukarar som ikkje kan nytte det vanlege tilbudet ved krisesenteret.*

Dei særskilde rettane til samiske brukarar skal varetakast i krisesentertilbudet.

Noverande § 3 andre og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

Nye §§ 5 a og 5 b skal lyde:

§ 5 a Behandling av personopplysninger

Organ som utfører oppgaver etter denne lova, kan behandle personopplysningar, også personopplysningar som nemnde i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter lova. Det same gjeld private som utfører oppgaver etter denne lova.

Brukarar av krisesentertilbudet kan reservere seg mot vidarebehandling av opplysningar til bruk i til dømes statistikk, analysar og forskning.

Departementet kan gi nærmare reglar i forskrift om behandling av personopplysningar, mellom anna om formålet med behandlinga, behandlaransvar, kva for personopplysningar som kan behandlast, utlevering,

registerføring, tilgang til register og høvet til viderebehandling.

§ 5 b Tilgang til teiepliktige opplysningar frå Folkeregistret

Organ som utfører oppgåver etter denne lova, kan utan hinder av teieplikt innhente opplysningar frå Folkeregistret som er nødvendige for å utføre oppgåver etter denne lova.

II

1. Lova gjeld frå den tida Kongen bestemmer. Kongen kan setje i kraft dei einskilte føresegnene til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi overgangsreglar.

B.

I

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at beslutninger som angår barn på krisesenter, skal ta utgangspunkt i barnets beste, og at barna selv må få mulighet til å uttrykke seg i saker som angår dem.

II

Stortinget ber regjeringen utrede løsninger for at alle barn på krisesenter får rett til gratis og trygg transport til tilbud som fritidsaktiviteter, skolefritidsordning og barnehage.

III

Stortinget ber regjeringen utarbeide en veiledning til krisesentrene om at de skal legge til rette for egne tilbud til voldsutsatte med kjæledyr, eller at de skal inngå avtaler med lokale aktører som kan tilby et trygt og tilgjengelig tilbud for dyrene.

IV

Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre universell utforming og bedre tilrettelegging ved krisesentre og skjerming av særlig utsatte beboere samt utrede kommunenes handlingsrom vedrørende disse kravene.

V

Stortinget ber regjeringen styrke kunnskapsgrunnlaget om felles botilbud på krisesenter ved å legge til rette for at de kommunene som ønsker det, kan gjennomføre forsøk med integrert krisesenter etter bestemmelsene i forsøksloven, og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.

VI

Stortinget ber regjeringen sørge for at allerede igangsatte forsøksprosjekter med ulike krisesentermodeller får fortsette.

VII

Stortinget ber regjeringen utrede behovet for krav til kompetanse for ansatte ved krisesentre, og vurdere hvordan slike krav best kan reguleres og følges opp.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 27. mai 2025

Tage Pettersen

fung. leder

Kathy Lie

ordfører

